

NATURAL ƏDƏDLƏR

“ÇOXVARIANTLI” TESTLƏRİN HƏLLİ

TEST - 113) : Böləni 4 dəfə artırdılar . Qismətin 4 dəfə artması üçün bölünəni necə dəyişmək lazımdır ?

HƏLLİ : Bölünən a , bölən b , qismət c olsun . Onda $a : b = c \Rightarrow a = b * c$ və $b = \frac{a}{c}$ olar .

Şərtə əsasən , $b_1 = 4b$, $c_1 = 4c$. Onda $a_1 = b_1 * c_1 = 4b * 4c = 16b * c = 16a$

Deməli bölünəni 16 dəfə artırmaq lazımdır .

CAVAB : ----- 16 dəfə artırmalı (B)

TEST - 116) : Bölünən 18 dəfə , qismət 3 dəfə artırılarsa , bölən necə dəyişər ?

HƏLLİ : Bölünən a , bölən b , qismət c olsun . Onda $a : b = c \Rightarrow a = b * c$ və $b = \frac{a}{c}$ olar .

Şərtə əsasən , $a_1 = 18a$, $c_1 = 3c$. Onda $b_1 = \frac{a_1}{c_1} = \frac{18a}{3c} = 6 \frac{a}{c} = 6b$ alınar .

Deməli bölən 6 dəfə artar .

CAVAB : ----- 6 dəfə artar (B)

TEST - 117) : 62 oğlan və 93 qız idman yarışlarında tərkibləri eyni olan komandalarda iştirak edirlər . Hər komandada neçə qız var ?

HƏLLİ : Aydındır ki , $62 = 2 * 31$ və $93 = 3 * 31$. Bu halda komandaların sayı

$m = \text{ƏBOB}(62 ; 93) = 31$ olmalıdır . Onda hər komandada olan qızların sayı

$93 : 31 = 3$ olar .

CAVAB : ----- 3 (C)

TEST - 122) : Bölünəni 5 dəfə artırdılar . Böləni necə dəyişmək lazımdır ki , qismət 3 dəfə azalsın .

HƏLLİ : Bölünən a , bölən b , qismət c olsun . Onda $a : b = c \Rightarrow a = b * c$ və $b = \frac{a}{c}$ olar .

Şərtə əsasən , $a_1 = 5a$, $c_1 = \frac{c}{3}$. Onda $b_1 = \frac{a_1}{c_1} = \frac{5a}{\frac{c}{3}} = 15 \frac{a}{c} = 15b$.

Deməli böləni 15 dəfə artırmaq lazımdır .

CAVAB : ----- 15 dəfə artırmalı . (C)

TEST - 129) : Üç ardıcıl cüt ədədin hasilinin onların cəminə olan nisbəti 4 - ə bərabərdir . Bu ədədlərin cəmini tapın .

HƏLLİ : Həmin ədədlər $a = n$, $b = n + 2$, $c = n + 4$ olsun . Bu halda $abc = n(n + 2)(n + 4)$

və $a + b + c = n + n + 2 + n + 4 = 3n + 6 = 3(n + 2)$. Onda şərtə

$$\text{əsasən, } \frac{abc}{a+b+c} = 4 \Rightarrow \frac{n(n+2)(n+4)}{3(n+2)} = 4 \Rightarrow n(n+4) = 12 \Rightarrow n^2 + 4n - 12 = 0$$

olar . Buradan $n = 2$ alınar . Onda $a + b + c = 3(n + 2) = 3 * 4 = 12$ olar .

CAVAB : ----- 12 (E)

TEST - 131) : a və b ədədlərinin hasili 72000 , ortaq olmayan sadə vuruqların hasili 20 olarsa ,
ƏKOB (a , b) - ni tapın .

HƏLLİ : Ortaq olmayan sadə vuruqların hasili $c = 20$ olsun . Onda məlum düstura əsasən ,
 $\text{ƏKOB}(a , b) = \sqrt{ab * c} = \sqrt{72000 * 20} = \sqrt{1440000} = 1200$ olar .

CAVAB : ----- 1200 (D)

TEST - 137) : $\overline{ab7} - \overline{ab} = 133$ olarsa , $a + b$ cəmini tapın .

HƏLLİ : $\overline{ab7} - \overline{ab} = 133 \Rightarrow 10 * \overline{ab} + 7 - \overline{ab} = 133 \Rightarrow 9 * \overline{ab} = 126 \Rightarrow \overline{ab} = 14$
alırıq . Buradan $a = 1$, $b = 4$. Onda $a + b = 1 + 4 = 5$ olar .

CAVAB : ----- 5 (D)

TEST - 141) : $b \leq 4$ olarsa , $\frac{\overline{ab}}{\overline{ba}}$ şəklində neçə düzgün kəsr var ?

HƏLLİ : Bu halda $1 \leq a \leq 9$, $1 \leq b \leq 9$ və şərtə əsasən $a < b$ olmalıdır . Onda

A) $b = 4$ olduqda $a = 1$; $a = 2$ və $a = 3$ olmaqla alınmış düzgün kəsrlər

$$\frac{14}{41} ; \frac{24}{42} ; \frac{34}{43} ;$$

B) $b = 3$ olduqda $a = 1$ və $a = 2$ olmaqla alınmış düzgün kəsrlər $\frac{13}{31} ; \frac{23}{32} ;$

C) $b = 2$ olduqda $a = 1$ olmaqla alınmış düzgün kəsr $\frac{12}{21}$ olar .

Deməli verilmiş şərtləri ödəyən 6 düzgün kəsr var .

CAVAB : ----- 6 (E)

TEST - 143) : n - in neçə natural qiymətində $\frac{3n - 9}{n + 1}$ kəsrinin qiyməti natural ədəddir .

HƏLLİ : $\frac{3n - 9}{n + 1} = \frac{3n + 3 - 12}{n + 1} = \frac{3(n + 1)}{n + 1} - \frac{12}{n + 1} = 3 - \frac{12}{n + 1}$ şəklində çevirək .

Aydındır ki , $n + 1$ cəmi 12 nin natural bölənləri olmalıdır . Onda

1) $n + 1 = 1 \Rightarrow n = 0$ (ola bilməz) ;

2) $n + 1 = 2 \Rightarrow n = 1$. Bu halda $3 - \frac{12}{n + 1} = 3 - \frac{12}{2} = 3 - 6 = - 3 \notin \mathbb{N}$;

3) $n + 1 = 3 \Rightarrow n = 2$. Bu halda $3 - \frac{12}{n + 1} = 3 - \frac{12}{3} = 3 - 4 = - 1 \notin \mathbb{N}$;

4) $n + 1 = 4 \Rightarrow n = 3$. Bu halda $3 - \frac{12}{n + 1} = 3 - \frac{12}{4} = 3 - 3 = 0 \notin \mathbb{N}$;

5) $n + 1 = 6 \Rightarrow n = 5$. Bu halda $3 - \frac{12}{n + 1} = 3 - \frac{12}{6} = 3 - 2 = 1 \in \mathbb{N}$;

$$6) n + 1 = 12 \Rightarrow n = 11 . \text{ Bu halda } 3 - \frac{12}{n+1} = 3 - \frac{12}{12} = 3 - 1 = 2 \in \mathbb{N} ;$$

Deməli verilmiş şərtləri ödəyən iki natural ədəd var .

CAVAB : ----- 2 (B)

TEST - 144) : $\overline{ab}$ ədədinin $\overline{ba}$ ədədinə bölünməsindən alınan natamam qismət vahidə qalıq isə 38 ya bərabər olarsa , $a - n$ ın ala biləcəyi qiymətlərin cəmini tapın .

HƏLLİ : Qalıqlı bölmədə , bölünənün tapılması qaydasına əsasən ,

$$\overline{ab} = \overline{ba} * 1 + 36 \Rightarrow 10a + b = 10b + a + 36 \Rightarrow 9(a - b) = 36 \Rightarrow a - b = 4 .$$

Digər tərəfdən bölünən qalıqdan böyük olduğundan $\overline{ba} > 36 \Rightarrow b \geq 3$ olmalıdır .

Bu halda $b = 3$ olduqda $a = 7$, $b = 4$ olduqda $a = 8$ və $b = 5$ olduqda $a = 9$ olar .

Onda $a - n$ ın ala biləcəyi qiymətlərin cəmi $7 + 8 + 9 = 24$ olar .

CAVAB : ----- 24 (D)

TEST - 145) : $\text{ƏBOB}(8n^2 + 6n ; 8n^2 + 10n) = 20$ olarsa , $\text{ƏKOB}(n^2 + n ; n^2 + 3n)$ ifadəsinin qiymətini tapın .

HƏLLİ : Aşağıdakı kimi çevirmələr aparaq . $\text{ƏBOB}(8n^2 + 6n ; 8n^2 + 10n) = 20 \Rightarrow$

$$\text{ƏBOB} [2n(n + 3) ; 2n(n + 5)] = 20 \Rightarrow 2n * \text{ƏBƏB}(n + 3 ; n + 5) = 20 \Rightarrow$$

$$2n = 20 \Rightarrow n = 10 \text{ olar . Onda } \text{ƏKOB}(n^2 + n ; n^2 + 3n) = \text{ƏKOB}(110 ; 130) =$$

$$10 * \text{ƏKOB}(11 ; 13) = 10 * 11 * 13 = 1430 \text{ olar .}$$

CAVAB : ----- 1430 (B)

TEST - 146) $a = 4 * 3^{m+2}$, $b = 12^m$ və $\text{ƏBOB}(a, b) = 108$ olarsa , a ədədini tapın .

HƏLLİ : $a = 4 * 3^{m+2} = 2^2 * 3^{m+2}$ $b = 12^m = 2^{2m} * 3^m$ olduğunu nəzərə alsaq ,

$$\text{ƏBOB}(a, b) = 108 \Rightarrow \text{ƏBOB}(2^2 * 3^{m+2}, 12^m) = 108 \Rightarrow 2^2 * 3^m = 108 \Rightarrow$$

$$3^m = \frac{108}{4} = 27 \Rightarrow m = 3 \text{ olar . Onda } a = 4 * 3^{m+2} = 4 * 3^5 = 4 * 243 = 972 \text{ olar .}$$

CAVAB : ----- 972 (C)

TEST - 147) Cəmi 63 və ən böyük ortaq böləni 9 olan iki natural ədədin , ortaq olmayan sadə vuruqları hasilinin ən böyük qiymətini tapın .

HƏLLİ : Ədədlər a və b olsun . Onda şərtə əsasən $\text{ƏBOB}(a ; b) = 9$ olduğundan ,

$a = 9 * m$ və $b = 9 * n$ olar . Burada ortaq olmayan sadə vuruqların hasilini

$C = m * n$ olar . $a + b = 63 \Rightarrow 9m + 9n = 63 \Rightarrow m + n = 7$. Onda

1) $m = 1$, $n = 6 \Rightarrow C = m * n = 6$

2) $m = 2$, $n = 5 \Rightarrow C = m * n = 10$

3) $m = 3$, $n = 4 \Rightarrow C = m * n = 12$

Deməli ortaq olmayan sadə vuruqların ən böyük 12 olar .

CAVAB : ----- 12 (D)

AÇIQ TIPLİ TESTLƏRİN HƏLLİ

TEST – 159) : İki rəqəmli $\overline{ab}$ ədədi üçün $\overline{ab} = 2a + 4b$ olarsa, $a + b$ cəmini tapın .

HƏLLİ : $\overline{ab} = 10a + b$ olduğunu nəzərə alsaq, şərtə əsasən

$$\overline{ab} = 2a + 4b \Rightarrow 10a + b = 2a + 4b \Rightarrow 8a = 3b \Rightarrow a : b = 3 : 8 \Rightarrow \\ a = 3k, b = 8k .$$

Burada a və b rəqəm oluğunu nəzərə alsaq, $k = 1$ olduqda $a = 3$ və $b = 8$ alırıq .
Onda $a + b = 3 + 8 = 11$ olar .

CAVAB : ----- 11

TEST - 163) : x, y, z natural ədədlər, $5y = 6z$ və $x = 2z$ olarsa, $x + y + z$ cəminin ən kiçik qiymətini tapın .

HƏLLİ : $5y = 6z \Rightarrow y : z = 6 : 5 \Rightarrow y = 6k, z = 5k$. Onda $x = 2z = 10k$ olar .

Buradan $k = 1$ olduqda cəmin ən kiçik qiyməti

$$(x + y + z)_{\min} = 6 + 5 + 10 = 21 \text{ olar .}$$

CAVAB : ----- 21

TEST – 167) $9n^3 = \overline{m087}$ bərabərliyindən $m * n$ hasilini tapın .

HƏLLİ : Bərabərliyin sol tərəfi 9 – a bölündüyü üçün sağ tərəfi də 9 - a bölünməlidir, yəni
 $m + 8 + 7 = 18 \Rightarrow m = 3$ olar . Onda $9n^3 = 3087 \Rightarrow n^3 = 343 \Rightarrow n = 7$ olar
Buradan axtarılan hasil $mn = 3 * 7 = 21$

CAVAB : ----- 21

TEST – 168) a və b natural ədədlərinin ortaq olmayan sadə vuruqlarının hasili $C = 15$,
 $\text{ƏBOB}(a ; b) = 30$ olarsa, $a + b$ cəminin ən böyük qiymətini tapın .

HƏLLİ : Əvvəlcədən məlum olan $\text{ƏBOB}^2(a ; b) = \frac{a * b}{C}$ düsturuna əsasən ,

$$a * b = C * \text{ƏBOB}^2(a ; b) = 15 * 30^2 = 15 * 30 * 30 . \text{ Bu zaman iki hal mümkündür .}$$

$$1) a = 30 \text{ və } b = 15 * 30 = 450 \Rightarrow a + b = 30 + 450 = 480 ;$$

$$2) a = 3 * 30 = 90 \text{ və } b = 5 * 30 = 150 \Rightarrow a + b = 90 + 150 = 240 .$$

Deməli $a + b$ cəminin ən böyük qiyməti $(a + b)_{\max} = 480$ olar .

CAVAB : ----- 480

TEST – 169) İki rəqəmli ədədin əvvəlinə və sonuna 2 rəqəmi yazılırsa, alınan dörd rəqəmli ədəd verilən iki rəqəmli ədəddən 32 dəfə böyük olar . Həmin iki rəqəmli ədədi tapın .

HƏLLİ : Axtarılan iki rəqəmli ədəd $\overline{ab}$ olarsa, alınan dörd rəqəmli ədəd $\overline{2ab2}$ olar . Onda

$$\text{şərtə əsasən } \overline{2ab2} = 32 * \overline{ab} \Rightarrow 2000 + 10 * \overline{ab} + 2 * \overline{ab} = 32 * \overline{ab} \Rightarrow 22 * \overline{ab} = 2002 .$$

Buradan axtarılan iki rəqəmli ədəd $\overline{ab} = 91$ olar .

CAVAB : ----- 91

TEST – 176) a və b natural ədədləri üçün $\frac{a}{b} = \frac{3}{7}$ və $\text{ƏKOB}(a; b) - \text{ƏBOB}(a; b) = 40$

olarsa, $a + b$ cəmini tapın .

HƏLLİ : Mütənasiblik əmsalı k olarsa, şərtə əsasən, $\frac{a}{b} = \frac{3}{7} \Rightarrow a = 3k, b = 7k \Rightarrow$

$$\text{ƏKOB}(a; b) = \text{ƏKOB}(3k; 7k) = k * \text{ƏKOB}(3; 7) = 3 * 7 * k = 21k \text{ və}$$

$$\text{ƏBOB}(a; b) = \text{ƏBOB}(3k; 7k) = k * \text{ƏBOB}(3; 7) = 1 * k = k \text{ olar .}$$

$$\text{Onda } \text{ƏKOB}(a; b) - \text{ƏBOB}(a; b) = 40 \Rightarrow 21k - k = 40 \Rightarrow 20k = 40 \Rightarrow k = 2$$

olar . Buradan $a = 3k = 6, b = 7k = 14$ və axtarılan cəm

$$a + b = 6 + 14 = 20 \text{ olar .}$$

CAVAB : ----- 20